

HOT ISSUE

มีนาคม 2561

ความก้าวหน้าการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ดาวนโหลดเอกสารได้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

ความก้าวหน้าการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจน

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

นับจากเหตุการณ์ที่มีกลุ่มคนร้ายบุกปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภोजะเอย์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 14 ปีที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ จากสถิติเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 28 ธันวาคม 2560 พบว่า มีเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นรวมทั้งสิ้น 15,164 เหตุการณ์ แยกเป็น การก่อความไม่สงบ หรือคดีความมั่นคง จำนวน 9,823 เหตุการณ์ อาชญากรรมทั่วไป หรือความขัดแย้งส่วนตัว จำนวน 3,982 เหตุการณ์ และยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด จำนวน 1,359 เหตุการณ์ มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตรวมจากทุกเหตุการณ์ดังกล่าว จำนวน 20,781 คน แยกเป็นผู้บาดเจ็บ จำนวน 13,115 คน และผู้เสียชีวิต จำนวน 7,666 คน ใช้งบประมาณสำหรับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปแล้วประมาณ 290,901 ล้านบาท (14 ปีไฟใต้ละลายงบประมาณ 3 แสนล้านบาท กองทัพเชื่อมสันติภาพปิดเกม, 2561) ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าภาครัฐจะได้ระดมสรรพกำลังเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งมีการจัดสรรงบประมาณ และส่งกำลังทหารลงไปในพื้นที่เป็นจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ก็ไม่มีท่าทีว่าจะยุติลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติที่สำคัญ รัฐบาลชุดต่าง ๆ ที่ผ่านมามีได้พยายามปรับเปลี่ยนนโยบายการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่มาโดยตลอด โดยเฉพาะแนวคิดการพูดคุยกับกลุ่มที่มีความคิดเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่

เหตุการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นทางการ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลายูปัตตานี (Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani) หรือ BRN แต่การเจรจาดำเนินไปได้ระยะหนึ่งก็ต้องยุติลงโดยยังไม่มีข้อตกลงใด ๆ ของทั้งสองฝ่ายเนื่องจากมีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในขณะนั้น (ธูปนิย เอียดศรีไชย, 2561) อย่างไรก็ตาม หลังจากที่รัฐบาลชุดปัจจุบันโดยมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เข้ามาบริหารประเทศได้สานต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติเช่นกัน โดยมีนโยบายในการแก้ไขปัญหา คือ การนำยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาใช้ตามแนวทางกลยุทธิแบบสันติวิธี โดยส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพหุสังคม

ขจัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหา นอกจากนี้รัฐบาลโดยสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติยังได้จัดทำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560-2562 เพื่อให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน และได้มีการกำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อที่จะทำให้การพูดคุยเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหา และได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 230/2557 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2557 เรื่อง การจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคำสั่งดังกล่าวกำหนดให้มีกลไกการทำงานใน 3 ระดับ เพื่อให้กระบวนการพูดคุยฯ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ระดับที่ 1 ให้มี “คณะกรรมการอำนวยการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้” (The Steering Committee for Peace Dialogue) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารบก/รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ปรึกษาที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง หัวหน้าคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าส่วนราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณา โดยให้เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้ 1) ตัดสินใจทางนโยบายในการพูดคุย 2) อำนวยการ กำหนดทิศทาง และขอบเขตของการพูดคุยให้แก่คณะพูดคุยฯ และคณะประสานงานระดับพื้นที่ 3) สนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และ 4) พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือที่สืบเนื่องจากการพูดคุยให้เกิดผลในเชิงบวกต่อการสื่อสารกับสาธารณะ

นอกจากนี้ยังให้มีคณะที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่เป็นคลังสมอง (Think Tank) ให้แก่คณะกรรมการอำนวยการฯ และให้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเพื่ออำนวยการพูดคุย ประสานการดำเนินงานร่วมกับคณะพูดคุยฯ และคณะประสานงานระดับพื้นที่

ระดับที่ 2 ให้มี “คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้” (The Peace Dialogue Panel) ประกอบด้วย ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นหัวหน้าคณะพูดคุยฯ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากคณะประสานงานระดับพื้นที่ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสันติภาพ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะพูดคุยฯ โดยให้ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นคณะพูดคุยฯ และเลขานุการ ให้คณะพูดคุยฯ มีอำนาจหน้าที่ 8 ประการ ดังนี้ 1) ดำเนินงานพูดคุยกับผู้เห็นต่างในช่องทางที่เป็นทางการ 2) ประเมิน วิเคราะห์ท่าที ทศนคติของกลุ่มผู้เห็นต่าง รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะต่อประธานกรรมการหรือคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ 3) สื่อสาร ประสานงานกับกลไกรับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างความเชื่อมต่อผลการพูดคุยไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องกัน 4) ประชาสัมพันธ์

กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สังคมใหญ่ และในต่างประเทศ
 5) ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาคู่ประสานการดำเนินงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนางานให้เกิดความก้าวหน้า
 ตามแผนการขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยฯ 6) ประสานงานกับผู้อำนวยความสะดวกในการพูดคุย 7) แต่งตั้ง
 คณะทำงานเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ เฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น เพื่อให้คำปรึกษา
 และพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประเด็นเฉพาะ หรือดำเนินการกิจเชิงลึกเฉพาะกรณี และ 8) ปฏิบัติงานหรือ
 ดำเนินการอื่นใด ตามที่ประธานกรรมการหรือคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ มอบหมาย

นอกจากนี้ยังให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจัดตั้งสำนักงานเลขานุการ
 คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อปฏิบัติงานธุรการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 รวมทั้งภาคประชาสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพูดคุยฯ

ระดับที่ 3 ให้มี “คณะประสานงานระดับพื้นที่” (The Area-based Inter-agency Coordination Working
 Group) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 เป็นหัวหน้าคณะประสานงานฯ รองเลขาธิการ
 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับมอบหมาย เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่
 อาวุโสฝ่ายตำรวจ เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายทหาร เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายอัยการ ผู้แทนภาคประชาสังคม และ
 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นคณะประสานงานฯ
 และเลขานุการ ให้คณะประสานงานระดับพื้นที่มีอำนาจหน้าที่ 6 ประการ ดังนี้ 1) สร้างสภาวะแวดล้อม
 ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เอื้ออำนวยต่อกระบวนการพูดคุยฯ 2) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ
 และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ 3) ติดตามและประเมินสถานการณ์ที่เป็นผลสะท้อนจากการพูดคุย
 ในทุกด้าน 4) จัดตั้งช่องทางการสื่อสารกับผู้แทนของกลุ่มผู้เห็นต่างเมื่อมีข้อตกลงเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการ
 เสริมสร้างความไว้วางใจในพื้นที่เป้าหมาย 5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ เฉพาะกรณี
 ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 6) ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใด ตามที่
 ประธานกรรมการหรือคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ หรือ ประธานคณะพูดคุยฯ หรือคณะพูดคุยฯ มอบหมาย

นอกจากนี้ยังให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ตั้งสำนักงานเลขานุการคณะประสานงาน
 ระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ด้านธุรการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
 กับการพูดคุย

จากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 230/2557 ดังกล่าวส่งผลให้มีการจัดตั้งคณะพูดคุยฯ โดยนายกรัฐมนตรี
 ได้มอบหมายให้ พลเอก อักษรา เกิดผล ทำหน้าที่หัวหน้าคณะพูดคุยฯ และมีผู้แทนจาก 8 หน่วยงานร่วมเป็น
 คณะพูดคุยฯ ได้แก่ 1) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ 2) กระทรวงการต่างประเทศ 3) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
 4) กระทรวงยุติธรรม 5) กองทัพบก 6) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร 7) กองอำนวยการ
 รักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า และ 8) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งหมดนี้
 เป็นตัวแทนของรัฐบาลในการพูดคุยกับฝ่ายผู้เห็นต่างที่เรียกตัวเองว่ากลุ่ม “มารา ปาตานี” (Mara Patani)
 โดยเริ่มต้นการพูดคุยฯ แบบเต็มคณะอย่างไม่เป็นทางการครั้งแรก เมื่อวันที่ 7-9 มิถุนายน 2558 และทั้งสองฝ่าย
 ได้มีการหารือร่วมกันทั้งในรูปแบบของคณะพูดคุยฯ และคณะทำงานทางเทคนิคร่วม โดยการประสานงานของ

ผู้อำนวยความสะดวก เป็นผลให้การพูดคุยมีความก้าวหน้าและได้ข้อยุติที่สำคัญ (รายงานการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560, หน้า 11-12) ดังนี้

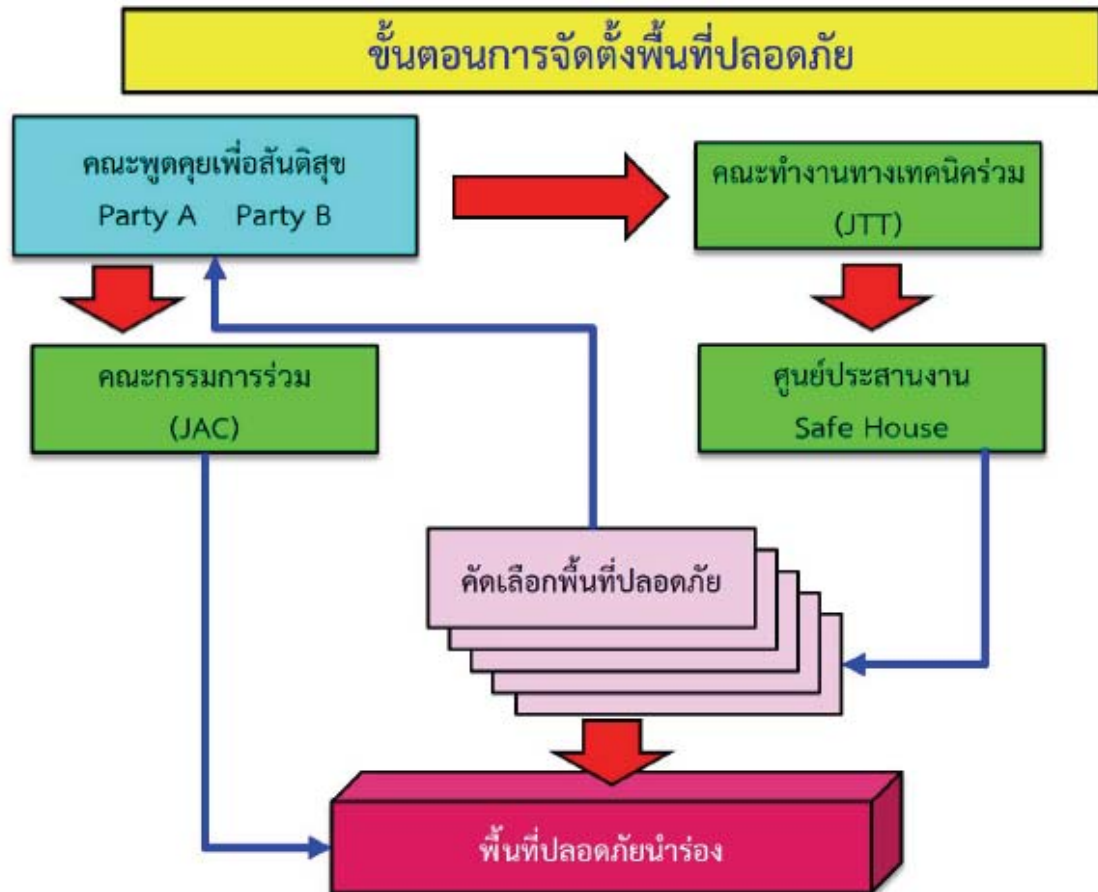
1. ให้ความเห็นชอบในหลักการที่จะลดเหตุความรุนแรงในห้วงเดือนรอมฎอน ปี 2558
2. ให้ความเห็นชอบร่วมกันในการจัดตั้งคณะทำงานทางเทคนิคร่วม (Joint Technical Team : JTT) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก คณะพูดคุยฯ (Party A) กลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ (Party B) และผู้อำนวยความสะดวก เพื่อทำหน้าที่ในการกลั่นกรองวาระการประชุม และพิจารณารายละเอียดประเด็นในการพูดคุยเพื่อเสนอให้ คณะพูดคุยฯ ทั้งสองฝ่ายให้ความเห็นชอบต่อไป
3. ให้ความเห็นชอบเรื่องบันทึกข้อตกลงร่วมด้านธุรการและการสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ เพื่อใช้เป็นกรอบกติกาในการพูดคุยระหว่างกัน (TOR) โดยเนื้อหาของร่างบันทึกข้อตกลงดังกล่าวนี้ ประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่
 - ส่วนที่ 1 ว่าด้วยองค์ประกอบคณะพูดคุยทั้งสองฝ่าย รวมถึงผู้อำนวยความสะดวกและเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขานุการผู้อำนวยความสะดวก ตลอดจนการจัดตั้งคณะทำงานทางเทคนิคร่วม
 - ส่วนที่ 2 ว่าด้วยงานธุรการและการอำนวยความสะดวกในการจัดการประชุม ได้แก่ การจัดทำรายงานการประชุมโดยผู้อำนวยความสะดวก ภาษาที่ใช้ในการประชุมซึ่งสามารถใช้ได้ทั้ง ภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ โดยมีเป้าหมายให้ความช่วยเหลือ การรักษาความปลอดภัยระหว่างการประชุม ทั้งในประเทศมาเลเซียและในประเทศไทย (ในกรณีที่มีความจำเป็น)
 - ส่วนที่ 3 ว่าด้วยการแก้ไขและการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงซึ่งให้สามารถดำเนินการได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากทั้งสองฝ่ายเสียก่อน
4. ให้ความเห็นชอบเรื่องข้อกำหนดให้การพูดคุยฯ เป็นวาระแห่งชาติ
5. ให้ความเห็นชอบเรื่องการใช้อำนาจทางการบริหารในทางลับ ในการอำนวยความสะดวกและการรักษาความปลอดภัยให้กับกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐที่เข้าร่วมการพูดคุย โดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของ คณะพูดคุยฯ
6. ให้ความเห็นชอบการพักโทษให้กับผู้ต้องหาคดีความมั่นคงเป็นรายบุคคล โดยให้เป็นไปตามขั้นตอน และกระบวนการพิจารณาของกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. ให้ความเห็นชอบในหลักการ เรื่องการจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัยและพื้นที่ที่สามารถจัดตั้งเป็นพื้นที่ปลอดภัย รวม 5 พื้นที่ ตามข้อเสนอของกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ (Party B) ได้แก่ พื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน 2 อำเภอ, พื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน 2 อำเภอ, และพื้นที่จังหวัดปัตตานี จำนวน 1 อำเภอ

ภาพที่ 1 : กระบวนการพุดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ที่มา : คณะพุดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2560, หน้า 6

การจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัย ถือเป็นความก้าวหน้าและเป้าหมายที่สำคัญของการพุดคุยในปี 2560 และได้มีการจัดทำกรอบความร่วมมือในการจัดทำพื้นที่ปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ 1) เพื่อยุติความรุนแรงของทุกฝ่าย 2) เพื่อเป็นมาตรการทดสอบความไว้วางใจร่วมกัน 3) เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ และยกระดับคุณภาพชีวิต 4) เพื่อให้ประชาชนทุกศาสนา สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเสรี และปลอดภัย และ 5) เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน ได้แก่ ยาเสพติด คอร์รัปชัน อบายมุข อาชญากรรม และการก่อการร้าย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่มอาชีพ ทุกศาสนา สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข ปลอดภัย ปราศจากการคุกคามใด ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว สำหรับการดำเนินงานจะใช้กลไกความร่วมมือในรูปแบบคณะกรรมการ และคณะกรรมการร่วม และกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานเป็น 2 ช่วงเวลา คือ การเตรียมพื้นที่ที่จะใช้เวลาประมาณ 4-6 เดือน และการบริหารพื้นที่ให้เกิดความปลอดภัย รวมทั้งการประเมินผลอีกประมาณ 3-6 เดือน สำหรับขั้นตอนการจัดทำพื้นที่ปลอดภัยจะเริ่มด้วยการจัดตั้ง Safe House เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการประสานข้อมูลเรื่องการจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัยจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อมาจะเป็นการเสนอพื้นที่ที่จะจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัยให้คณะพุดคุยทั้งสองฝ่ายให้ความเห็นชอบ อย่างน้อย 1 พื้นที่ จากพื้นที่ที่กลุ่มผู้เห็นต่างฯ เสนอ 5 พื้นที่ หลังจากนั้น

เป็นการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารพื้นที่ปลอดภัย (Joint Action Committees : JAC) โดยประชาชน จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งนี้ทุกขั้นตอนจะต้องได้รับอนุมัติจาก นายกรัฐมนตรี/ ประธานกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ ก่อนเป็นลำดับแรก (คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2560, หน้า 16-17)

ภาพที่ 2 : ขั้นตอนการจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัย

ที่มา : คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2560, หน้า 18

ความก้าวหน้าการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นำโดย พลเอก อักษรา เกิดผล ประธานฝ่ายไทย หรือ पार्टी เอ (PARTY A) กับกลุ่มมารา ปาตานี โดยมีนายอาวัง จาบัท ประธานมารา ปาตานี หรือ पार्टी บี (PARTY B) ตั้งแต่ปี 2558 นับถึงปัจจุบันเป็นเวลาประมาณ 3 ปี ที่ได้มีการพูดคุยกันของทั้งสองฝ่าย ล่าสุดได้มีการกำหนดพื้นที่ปลอดภัย หรือ Safety Zone เป็นพื้นที่นาร่องเพื่อลดเหตุรุนแรง ซึ่งจะมีการเปิดศูนย์ประสานงาน หรือ เซฟเฮาส์ (Safe House) ให้ตัวแทนของ पार्टी เอ (PARTY A) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทย จำนวน 7 คน และตัวแทน पार्टी บี (PARTY B) หรือกลุ่มมารา ปาตานี จำนวน 7 คน มาทำงานร่วมกัน ระหว่างเดือนเมษายน 2561 ถึง เดือนพฤษภาคม 2561 เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการบริหารจัดการ

พื้นที่ปลอดภัย หรือ JAC จำนวน 19 คน ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่จำนวน 15 คน ส่วนอีก 4 คน เป็นตัวแทนจากฝ่ายรัฐและมารา ปาตานี ฝ่ายละ 2 คน จากนั้นจะเริ่มทำงานในพื้นที่ปลอดภัยที่จะกำหนด นำร่อง 1 อำเภอ เป็น Safety Zone โดยใช้เวลา 4 เดือนในการจัดเตรียมพื้นที่ระหว่างเดือนมิถุนายน 2561 ถึงเดือนกันยายน 2561 ก่อนจะเริ่มประเมินผลพื้นที่ปลอดภัยเป็นเวลา 3 เดือนระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือนธันวาคม 2561 โดยตัวชี้วัดสำคัญคือการลดเหตุรุนแรง และระหว่างนั้นหากมีเหตุรุนแรงเกิดขึ้นจะต้อง พิสูจน์ทราบให้ได้ว่าใครเป็นผู้ก่อเหตุ หากพิสูจน์ไม่ได้จะยกเลิกเป็น Safety Zone ทั้งนี้ การพูดคุย เพื่อสันติภาพเป็นแนวทางที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ และกลุ่มมารา ปาตานี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐที่เคลื่อนไหว อยู่ในพื้นที่จริง แม้จะไม่มีฝ่ายกองกำลังของขบวนการบีอาร์เอ็น แต่ทุกกลุ่มยืนยันว่าเป็นตัวจริง (เปิด Safe House ศูนย์ประสานงานกำหนดพื้นที่ปลอดภัย Safety Zone, 2561)

อนึ่ง สถาบันทางวิชาการและภาคประชาสังคมที่ศึกษาเรื่องปัญหาในกระบวนการสันติภาพ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 15 สถาบัน/องค์กร ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ร่วมกันทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Peace Survey) จำนวน 3 ครั้ง เพื่อรับทราบข้อคิดเห็นและพัฒนาการทางความคิดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพได้มีข้อมูลทางวิชาการที่สะท้อนเสียงความต้องการของประชาชน ประกอบการตัดสินใจ รวมถึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้สะท้อนมุมมองและความต้องการต่อผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพ โดยสรุปผลการสำรวจความคิดเห็น ได้ดังนี้

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1 (สำรวจระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559-13 มีนาคม 2559)

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่สนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ถึงร้อยละ 56.4 และระบุว่า ไม่สนับสนุนเพียงร้อยละ 4 เมื่อถามถึงความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุยที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ว่าจะแก้ไขปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่ารู้สึกเฉย ๆ มากที่สุด คือ ร้อยละ 33 ในขณะที่ตอบว่า ไม่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 23.1 และมีความเชื่อมั่น ร้อยละ 20.6 ส่วนภาพรวมของความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าของกระบวนการพูดคุยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกเฉย ๆ ต่อความก้าวหน้า ร้อยละ 39.8 พอใจร้อยละ 22.2 และไม่พอใจ ร้อยละ 12.2 อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการพูดคุยมีผลทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นถึงร้อยละ 46.6 นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ประชาชนมีข้อกังวลต่อกระบวนการพูดคุยสันติภาพ/สันติสุขที่กำลังดำเนินอยู่ในประเด็น 5 อันดับแรก คือ 1) กระบวนการพูดคุยไม่สามารถหยุดความรุนแรงได้จริง ร้อยละ 61.8 2) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่ได้ตกลงกัน ร้อยละ 60.9 3) สถานการณ์รุนแรงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 58.6 4) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่รับฟังความต้องการของอีกฝ่ายอย่างจริงจัง ร้อยละ 54.8 และ 5) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้เกิดการติดกัน ร้อยละ 53.8 ถึงจะมีข้อกังวลข้างต้น แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 51 ที่มีความหวังว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า กระบวนการพูดคุยที่ต่อเนื่องจะทำให้เกิดข้อตกลงสันติภาพในที่สุด

ผลการสำรวจเกี่ยวกับข้อเสนอในการพูดคุยสันติภาพและการหาทางออกจากความขัดแย้ง พบว่า ข้อเสนอที่ต้องการให้รัฐบาล และขบวนการต่อสู้ฯ ได้พูดคุยกันในขณะที่มีผู้เลือกตอบในเรื่องการพัฒนา เศรษฐกิจ และการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่จำนวนมากที่สุดเป็นลำดับแรก ตามมาด้วยการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการพัฒนาการศึกษาตามลำดับ ในขณะที่ประเด็นเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในทางบวก ต่อการแก้ไขปัญหายา ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหายาเสพติด ร้อยละ 77.9 2) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน ร้อยละ 74.0 3) การปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการเยียวยาให้มีความเป็นธรรม ร้อยละ 62.2 4) การหลีกเลี่ยงการก่อเหตุความรุนแรงต่อเป้าหมายอ่อน ร้อยละ 59.1 5) ตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความรุนแรง ร้อยละ 57.9 ส่วนข้อเสนอที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารปกครองนั้น การสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชน ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 61.7 เห็นว่า หากต้องการจะแก้ไขปัญหายาและสร้างสันติภาพ/สันติสุขที่ยั่งยืน จำเป็นต้อง พูดถึงรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมต่อพื้นที่ ส่วนใหญ่อยากเห็นรูปแบบที่มีการกระจายอำนาจด้วยโครงสร้าง การปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย ร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ รูปแบบ ที่มีการกระจายอำนาจมากขึ้นด้วยโครงสร้างการปกครองที่เหมือนกับส่วนอื่น ๆ ของประเทศ ร้อยละ 22.2 ส่วนรูปแบบที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่อยากจะ คือ รูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ร้อยละ 25.1 และรูปแบบที่เป็นอิสระจากประเทศไทย ร้อยละ 22.9 (บทสรุปผู้บริหาร การสำรวจความคิดเห็น ของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1, 2559)

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 2
(สำรวจระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2559-22 สิงหาคม 2559)

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่สนับสนุนการใช้การพูดคุย/ เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาสถานการณ์ในพื้นที่ถึงร้อยละ 56.1 ในส่วนของผู้นำความคิดก็ให้ การสนับสนุนเช่นเดียวกัน ร้อยละ 80.9 อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจสะท้อนว่ามีกลุ่มคนที่ไม่แน่ใจว่า การพูดคุยเจรจจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายาได้หรือไม่อยู่จำนวนหนึ่งด้วย ร้อยละ 26.7 ในส่วนประชาชนทั่วไป และร้อยละ 12.7 ในส่วนผู้นำทางความคิด ซึ่งคนกลุ่มนี้อาจกำลังรอดูท่าทีของทั้งสองฝ่ายในการพูดคุยว่าจะ เป็นไปในทิศทางใด ก่อนที่จะตัดสินใจว่าสนับสนุนหรือไม่ก็เป็นได้ ส่วนความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุย ที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นพบว่า ประชาชนทั่วไปที่รู้สึก เฉยๆ ร้อยละ 31.7 ไม่มีความเชื่อมั่น ร้อยละ 29.1 และมีความเชื่อมั่น ร้อยละ 21.9 ในขณะที่ผู้นำทางความคิด ร้อยละ 50 รู้สึกไม่เชื่อมั่น ส่วนที่เชื่อมั่นว่าจะสำเร็จมีจำนวน ร้อยละ 30 นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ประชาชนมีข้อกังวลต่อกระบวนการพูดคุยว่าจะไม่สามารถหยุดความรุนแรงได้จริง ร้อยละ 66.6 และอาจทำให้สถานการณ์รุนแรงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 65.3 ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่ได้ตกลงกัน ร้อยละ 62.7 ไม่รับฟังความต้องการของอีกฝ่ายอย่างจริงจัง ร้อยละ 59.9 และไม่ให้เกียรติกัน ร้อยละ 58.6 แม้จะมีข้อกังวลและความรู้สึกไม่เชื่อมั่นอยู่บ้าง แต่ทั้ง ประชาชนทั่วไปและผู้นำความคิดส่วนใหญ่ ยังมีความหวังว่าทั้งสองฝ่ายจะสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพ กันได้ในอีก 5 ปีข้างหน้า

ผลการสำรวจเกี่ยวกับข้อเสนอในการพูดคุยสันติภาพและการหาทางออกจากความขัดแย้ง พบว่า ในแง่ของรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ทั้งประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดมองว่าจำเป็นมากที่สุด คือ การรวมตัวกันขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อนำเสนอความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาล และขบวนการบนโต๊ะพูดคุย

นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนาอิสลาม อุस्ताซ องค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ขณะที่มุมมองของประชาชนในพื้นที่ จากผลการสำรวจ ทั้งสองกลุ่มได้จัดลำดับความสำคัญใน 3 ประเด็นแรกที่เห็นว่ารัฐบาลและขบวนการน่าจะยกมาพูดคุยกันในขณะนี้ คือ เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้ประเด็นดังกล่าวแล้ว ในส่วนของประชาชนทั่วไปจะเน้นที่เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพ และรายได้เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ และการแก้ไขปัญหาเสพติด ในขณะที่ผู้นำทางความคิดจะเน้นไปที่เรื่องกระบวนการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน และการเมืองการปกครอง ส่วนข้อเสนอที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารการปกครองนั้น การสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ประชาชนทั่วไปและผู้นำความคิดส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาความไม่สงบจะยุติลงได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐอิสระแยกออกจากประเทศไทย หากรัฐบาลทำตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่จริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ตอบอย่างชัดเจนว่าต้องเป็นรัฐอิสระ (เอกราช) เท่านั้นอยู่จำนวนหนึ่งด้วยเช่นกัน หากต้องการจะแก้ไขปัญหาและสร้างสันติภาพ/สันติสุขที่ยั่งยืน จำเป็นต้องพูดถึงรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยส่วนใหญ่อยากเห็นรูปแบบที่มีการกระจายอำนาจด้วยโครงสร้างการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่นี้ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย (บทสรุปผู้บริหาร ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 2, 2559)

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 3
(สำรวจระหว่างวันที่ 10 เมษายน 2560-22 พฤษภาคม 2560)

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่สนับสนุนการใช้การพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ถึงร้อยละ 56.9 ในส่วนของผู้นำทางความคิดก็ให้การสนับสนุนเช่นเดียวกัน ร้อยละ 72.7 อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจสะท้อนว่ามีกลุ่มคนที่ไม่แน่ใจว่าการพูดคุยเจรจาจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาได้หรือไม่อยู่จำนวนหนึ่งด้วย ร้อยละ 27.5 ในส่วนประชาชนทั่วไป และร้อยละ 17.6 ในส่วนผู้นำความคิด ซึ่งคนกลุ่มนี้อาจจะกำลังรอดูท่าทีของทั้งสองฝ่ายในการพูดคุยว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ก่อนที่จะตัดสินใจว่าสนับสนุนหรือไม่ก็เป็นได้ ส่วนความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุยที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นพบว่า ประชาชนทั่วไปประมาณ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 36.3 ที่รู้สึก “เฉย ๆ” และหากเปรียบเทียบความ “เชื่อมั่น” กับ “ไม่เชื่อมั่น” พบว่า มีสัดส่วนความเชื่อมั่น ร้อยละ 26.5 และความไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 19.4 ในขณะที่ผู้นำความคิดส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.3 รู้สึกเชื่อมั่น นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ประชาชนมีข้อกังวลต่อกระบวนการพูดคุยจะไม่สามารถหยุดความรุนแรงได้จริง ร้อยละ 65.1 และฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำตามที่ตั้งกลงกัน ร้อยละ 61.9 รวมถึงจะมีฝ่ายที่ไม่รับฟังความต้องการของอีกฝ่ายอย่างจริงจัง ร้อยละ 55.8 และประเด็นที่ผู้นำความคิดกังวลมากอีกข้อคือ การพูดคุยจะนำไปสู่สถานการณ์รุนแรงขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 66.9 แม้จะมีข้อกังวลและความรู้สึกไม่เชื่อมั่นอยู่บ้าง แต่ทั้งประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่ ยังมีความหวังว่าทั้งสองฝ่ายจะสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพกันได้ภายในอีก 5 ปีข้างหน้า

ผลการสำรวจเกี่ยวกับข้อเสนอในการพูดคุยสันติภาพและการหาทางออกจากความขัดแย้ง พบว่า ในแง่ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนาอิสลาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อุตสาหกรรม องค์กรภาคประชาสังคม และนักวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ส่วนข้อเสนอที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารการปกครองนั้น การสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาความไม่สงบจะยุติลงได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐอิสระแยกออกจากประเทศไทย หากรัฐบาลทำตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่จริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ตอบอย่างชัดเจนว่าต้องเป็นรัฐอิสระ (เอกราช) เท่านั้นอยู่จำนวนหนึ่งด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ จากผลการสำรวจประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดเห็นตรงกันว่า การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชนเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สุด ทั้งนี้ ทั้งสองกลุ่มจัดลำดับความสำคัญใน 3 ประเด็นแรกของการทำพื้นที่ปลอดภัย คือ 1) ประชาชนต้องมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น 2) ต้องปลอดภัยจากความรุนแรง และ 3) ไม่มีความรุนแรงตามพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนประเด็นที่เห็นว่ารัฐบาลและขบวนการจำเป็นต้องทำหากจะแก้ไขปัญหาความรุนแรงระยะยาว พบว่า ประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดเห็นพ้องกันใน 5 อันดับแรก คือ 1) การส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ 2) แก้ไขปัญหายาเสพติด 3) บังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม การตัดสินอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ในกระบวนการยุติธรรม 4) การปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่มากขึ้น และ 5) การส่งเสริม สนับสนุน อัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรม (บทสรุปผู้บริหาร ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 3, 2560)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งเป็นแนวทางที่ทั่วโลกยอมรับว่าเป็นวิธีที่น่าจะมีการสูญเสียน้อยที่สุดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง นับตั้งแต่ที่มีการพูดคุยแบบเต็มคณะอย่างไม่เป็นทางการครั้งแรกในปี 2558 การพูดคุยมีความก้าวหน้าและได้ข้อยุติที่สำคัญ อาทิ การให้ความเห็นชอบในหลักการที่จะลดเหตุความรุนแรงในห้วงเดือนรอมฎอน เมื่อปี 2558 การให้ความเห็นชอบร่วมกันในการจัดตั้งคณะทำงานทางเทคนิคร่วม เพื่อทำหน้าที่ในการกลั่นกรองวาระการประชุม และพิจารณารายละเอียดประเด็นในการพูดคุย การให้ความเห็นชอบเรื่องการกำหนดให้การพูดคุยเป็นวาระแห่งชาติ เป็นต้น ต่อมาในปี 2560 คณะพูดคุยฯ ได้มีการบรรลุข้อตกลงในการกำหนดพื้นที่ปลอดภัย หรือ Safety Zone เป็นพื้นที่นำร่องเพื่อลดเหตุความรุนแรง ถึงแม้จะยังไม่ได้กำหนดแน่ชัดว่าจะให้พื้นที่ใดเป็นพื้นที่นำร่อง แต่ก็ถือว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญในการพูดคุย

นอกจากนี้ จากการศึกษาผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวข้างต้น พบว่า ประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่สนับสนุนการพูดคุย/เจรจาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ และเห็นว่ากระบวนการพูดคุยฯ มีผลทำให้บรรยากาศ สภาพแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้จะมีข้อกังวลและความรู้สึกไม่เชื่อมั่นอยู่บ้าง แต่ทั้งประชาชนทั่วไปและผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่ยังมีความหวังว่าทั้งสองฝ่ายจะสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพกันได้ในปีข้างหน้า

ส่วนข้อเสนอที่ต้องการให้รัฐบาล และฝ่ายที่เห็นต่าง ได้พูดคุยกันในขณะนี้ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การแก้ไขปัญหา ยาเสพติด การปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ การปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการเยียวยาให้มีความเป็นธรรม สำหรับความคิดเห็นของประชาชน ในประเด็นของการทำพื้นที่ปลอดภัยพบว่า ประชาชนต้องมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ต้องปลอดภัย จากความรุนแรง และไม่มี ความรุนแรงตามพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้งประชาชนทั่วไป และผู้นำทางความคิดมองว่าจำเป็นมากที่สุด คือ การรวมตัวกันขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อนำเสนอ ความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาล และผู้เห็นต่างบนโต๊ะพูดคุย นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนา อิสลาม อุस्ताซ องค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติเข้ามา มีส่วนร่วมด้วย

การพูดคุยเป็นวิธีการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธีเพียงเท่านั้น ซึ่งอาจ ไม่ใช่คำตอบทั้งหมดในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความซับซ้อนและมีความเชื่อมโยง หลายมิติ การแก้ไขปัญหาจะสำเร็จได้จะต้องใช้เวลาและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งภาครัฐต้องกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและตรงต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2560). เอกสารรายงานการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <https://www.deepsouthwatch.org/node/11021>
- ฐปนีย์ เอียดศรีไชย. (1 มีนาคม 2561). 5 ปีการพูดคุยสันติภาพชายแดนภาคใต้. สืบค้น 2 มีนาคม 2561 จาก <https://www.deepsouthwatch.org/node/11734>
- บทสรุปผู้บริหาร การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1. (17 พฤษภาคม 2559). สืบค้น 14 มีนาคม 2561 จาก https://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/bthsrupphuubrihaar_peace_survey_revised_final_17_may_2016.pdf
- บทสรุปผู้บริหาร ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 2. (3 มกราคม 2560). ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. สืบค้น 14 มีนาคม 2561 จาก https://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/bthsrupphuubrihaar-ps2_03012017.pdf
- บทสรุปผู้บริหาร ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 3. (25 กันยายน 2560). สืบค้น 14 มีนาคม 2561 จาก https://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/bthsrupphuubrihaar_peace_survey_3_edit_22092560.pdf
- เปิด Safe House ศูนย์ประสานงานกำหนดพื้นที่ปลอดภัย Safety Zone. (25 กุมภาพันธ์ 2561). สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <https://www.deepsouthwatch.org/node/11724>
- รัฐบาลไทย. (ม.ป.ป.). คำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. สืบค้น 7 มีนาคม 2561 จาก <http://www.thaigov.go.th/aboutus/current/policy-statement>
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 230/2557 เรื่อง การจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557. สืบค้น 12 มีนาคม 2561 จาก https://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/pm_order_230_2557_peace_dialogue_mechanism_plus.pdf
- 14 ปีไฟใต้ละลายบ 3 แสนล้าน กองทัพเชื่อมั่นปีหน้าปิดเกม. (4 มกราคม 2561). สำนักข่าวอิศรา. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <https://www.isranews.org/south-news/scoop/62488-success.html>